

От издателей (Предисловие к первому изданию)

Белорусско-русский словарь издан при помощи Великолитовского (Белорусского) Фонда имени Льва Сапеги, основанного д-ром Яном Станкевичем на эмиграции в Соединенных Штатах Америки. Главная цель фонда — помощь в издании научных работ д-ра Я. Станкевича, а также других белорусских исследователей. Составитель словаря оставил для фонда все свои сбережения, а также все свое недвижимое имущество.

Набор словаря, а также окончательную обработку собранного материала после смерти д-ра Я. Станкевича осуществил его сын (он же член правления фонда) — Юрий Станкевич.

Главная цель словаря — познакомить белорусов с богатством родного языка, а также сыграть роль исчерпывающего толкового словаря белорусского языка в самых широких сферах его использования.

Одновременный перевод на русский язык этого лексического богатства был задуман по следующим практическим соображениям:

— во-первых, в результате культурной русификации, проводимой на нашей родине, значительное большинство белорусов владеет русским языком зачастую лучше, чем своим родным белорусским;

— во-вторых, исследователи-студенты славянской лингвистики в высших учебных заведениях чаще всего изучают именно русский язык. Владея русским языком, эти исследователи смогут пользоваться данным словарем также и для изучения белорусского языка и литературы.

Конечно, чтобы выполнить эту задачу, было бы еще лучше, чтобы белорусская лексика данного словаря была переведена на английский язык, наиболее распространенный язык западной культуры.

Однако лексическое богатство данного словаря может стать основой для создания в будущем белорусско-английского, да и других подобных словарей.

А сейчас несколько замечаний о словарном составе и структуре словаря.

Д-р Ян Станкевич в последних своих работах систематически старался возродить старое белорусское название «Литва» в таких формах, как *Великолитва*, *Великолитвин*, *великолитовский*. Эти термины прочно вошли в лексический состав словаря. Но издатели словаря, исходя из практических соображений, пользуются терминами *Беларусь*, *беларус*, *беларускі* в предисловии, а также употребляют эти термины и во вступительном слове автора.

Издатели и те, кто обрабатывал словарный материал, сочли уместным оставить все белорусские географические названия в белорусской транскрипции, несмотря на то, что пояснительные тексты переведены на русский язык. Такой подход помогает популяризации старой белорусской топонимики.

Ад выдаўцоў (Прадмова да першага выданьня)

Беларуска-расійскі слоўнік выдаецца коштам і высілкамі Вялікалітоўскай (Беларускай) Фундацыі імя Лява Сапегі, заснаванай д-рам Янкам Станкевічам на эміграцыі ў ЗША. Галоўная мэта фундацыі — памагчы выдаць навуковыя працы д-ра Я. Станкевіча ды іншых беларускіх навукоўцаў. Аўтар слоўніка аддаў фундацыі ўсе свае ашчаджэньні, а пазьней тэстамэнтам і сваю маёмасьць.

Набор слоўніка й канчатковае апрацаваньне сабранага матэрыялу выканаў сябра фундацыі й аўтараў сын — Юрка Станкевіч.

Асноўная мэта слоўніка — пазнаёміць саміх жа беларусаў з багацьцем роднай мовы, а таксама адыграць ролю вычарпальнага тлумачальнага слоўніка беларускай мовы на ўсім прасьцягу яе карыстаньня.

Адначасны пераклад гэтага слоўніка скарбу і на расійскую мову быў задуманы дзеля наступных практычных меркаваньняў:

– па-першае, у выніку культурнай русіфікацыі, што дагэтуль праводзіцца на нашай Бацькаўшчыне, значная большыня беларусаў валодае расійскай мовай часта лепш, чымся сваёй роднай;

– па-другое, дасьледнікі-студэнты славянскай лінгвістыкі ў вышэйшых навучальных установах часцей за ўсё вывучаюць менавіта расійскую мову. Знаючы расійскую мову, яны змогуць карыстацца гэтым слоўнікам для дасьледаваньня й беларускае мовы ды літаратуры.

Праўда, каб споўніць гэтае заданьне, было б яшчэ лепш, каб беларуская лексыка, зьмешчаная ў слоўніку, была перакладзена ў найбольш пашыраную мову заходняе культуры — ангельскую.

Адылі, слоўнае багацьце гэтага слоўніка будзе можа служыць асновай для стварэньня ў будучыні беларуска-ангельскага й падобных слоўнікаў.

У канцы колькі заўвагаў што да зьмешчанага ў слоўніку матэрыялу і яго арганізацыі.

Д-р Я. Станкевіч у апошніх сваіх працах і выданьнях сыстэматычна намагаўся аднавіць наш стары нацыянальны назоў «Літва» ў такіх формах, як *Вялікалітва*, *Вялікаліцьвін*, *вялікалітоўскі*. Гэтыя тэрміны знаходзім усюды ў слоўніку. Але выдаўцы слоўніка дзеля практычных меркаваньняў ужываюць ува ўсіх прадмоўных артыкулах, улучна з прадмовай аўтара, тэрміны *Беларусь*, *беларус*, *беларускі*.

Апрацавальнікі матэрыялу вырашылі пакінуць усе беларускія геаграфічныя назвы ў іх беларускай транскрыпцыі, нягледзячы на тое, што тэкст паясьненьняў перакладзены ў расійскую мову. Гэты падыход памагае папулярызацыі старадаўняй тапанімікі беларускіх местаў і сёлаў.